

# YEGAH MUSICOLOGY JOURNAL

<https://dergipark.org.tr/en/pub/ymd>

**e-ISSN: 2792-0178**

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi / Date Received : 07.08.2025

Kabul Tarihi / Date Accepted : 03.09.2025

Yayın Tarihi / Date Published : 30.09.2025

DOI : <https://doi.org/10.51576/ymd.1760333>

e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

## MÜZİSYEN SAĞLIĞI BAĞLAMINDA DÜNYA ÇAPINDA SAHNE SANATLARI TIBBİ DERNEKLERİNİN FAALİYETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

DEVİRİM KÜÇÜKEBE, Hande<sup>1</sup>

### ÖZ

Sahne sanatları alanında faaliyet gösteren müzisyenler, yalnızca üretimin estetik süreçleriyle değil, aynı zamanda yoğun fiziksel, zihinsel ve duygusal çaba gerektiren bir mesleki faaliyet içerisinde bulunmaktadır. Bu durum, müzisyenlerin postüral zorlanmalar, tekrarlayıcı hareketler ve uzun icra süreleri sonucunda çeşitli sağlık sorunlarıyla karşılaşmalarına yol açmaktadır. Kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları, işitme kayıpları, ses bozuklukları, anksiyete, performans kaygısı ve depresyon, bu sorunların başında gelmektedir. Buna karşın müzisyen sağlığı, uzun yıllar boyunca tıp literatüründe ve sağlık politikalarında yeterince ele alınmamış; ancak 20. yüzyılın son çeyreğinde sahne sanatları tıbbi alanının kurumsallaşmasıyla birlikte bir uzmanlık alanı olarak tanınmaya başlanmıştır. Bu makale, müzisyen sağlığına sahne sanatları tıbbi perspektifinden yaklaşmakta ve dünya genelinde bu alanda faaliyet gösteren 12 derneği işlevsel ve yapısal açılarından karşılaştırmalı olarak

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı, Türk Müziği Bölümü, Türk Sanat Müziği ASD, [hdkucukebe@gmail.com](mailto:hdkucukebe@gmail.com), <https://orcid.org/0000-0001-5684-7815>.

incelemektedir. Araştırma, doküman incelemesine dayalı nitel yöntemle gerçekleştirilmiş; derneklerin tarihçeleri, amaçları, faaliyet alanları ve sundukları hizmetler analiz edilmiştir. Söz konusu inceleme sonucunda Türkiye’de benzer bir kurumsal yapılanmanın gerekliliğine işaret eden bulgular ışığında, bu alanda çalışan uzmanlara rehberlik edecek öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Müzik, sağlık, müzisyen sağlığı, sahne sanatları tıbbı, dernekler.

## **A RESEARCH ON THE ACTIVITIES OF PERFORMING ARTS MEDICINE ORGANIZATIONS WORLDWIDE IN THE CONTEXT OF MUSICIAN’S HEALTH**

### **ABSTRACT**

Musicians working in the field of performing arts are engaged not only in the aesthetic processes of production but also in a professional activity that requires intense physical, mental, and emotional effort. This situation causes musicians to experience various health problems as a result of postural strain, repetitive movements, and long performance durations. Musculoskeletal disorders, hearing loss, vocal impairments, performance anxiety, and depression are among the most common issues. However, musician health has not been sufficiently addressed in medical literature and health policies for many years and has only begun to be recognized as a specialized field with the institutionalization of performing arts medicine in the last quarter of the 20<sup>th</sup> century. This study approaches musician health from the perspective of performing arts medicine and provides a comparative analysis of 12 associations operating in this field worldwide in terms of their functional and structural characteristics. The research was conducted using a qualitative method based on document analysis, and the history, objectives, areas of activity, and services offered by these associations were examined. Based on the findings of this research, which point to the necessity of establishing a similar institutional structure in Türkiye, recommendations have been presented to guide professionals working in this field.

**Keywords:** Music, health, musician’s health, performing arts medicine, organizations.

### **GİRİŞ**

İnsanlara estetik ve duygusal deneyimler sunmak üzere kurgulanmış olan sahne sanatları alanında faaliyet gösteren müzisyenler açısından sanat, yalnızca estetik üretim süreci değil; aynı zamanda

yüksek düzeyde fiziksel, zihinsel ve duygusal efor gerektiren bir mesleki faaliyettir. Müzisyenler, çalgı ya da ses icracılığına özgü postüral zorlanmalar, tekrarlayıcı hareketler ve uzun süreli çalışma ve icra döngüleri nedeniyle çeşitli sağlık problemleriyle karşılaşabilmektedir. Kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları, işitme kaybı, ses bozuklukları, anksiyete, performans kaygısı ve depresyon, bu sorunların başında gelmektedir. Bu sağlık problemleri, müzisyenin mesleki performansını olumsuz etkilemekte; uzun vadede kariyer sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir.

Ancak müzisyen sağlığı konusu, genel sağlık politikaları ve tıp camiası içinde geri planda kalmış, özel uzmanlaşma alanı olarak geç fark edilmiştir (Sataloff, 2000: 33). 18. ve 19. yüzyıllarda müzisyenlerin sağlık sorunlarına dikkat çeken az sayıda yayın haricinde konuyla ilgili adımların atılması 1980’li yılların başında Amerika ve Avrupa’da Fleisher ve Graffman gibi müzisyenlerin sağlık sorunlarına ilişkin çözüm arayışlarına kayıtsız kalamayan hekimlerin yayınladıkları vaka raporları (Ercan, 2020: 364) ile başlamıştır. Ardından konferanslar, yayınlar ve nihayetinde başta Amerika ve İngiltere olmak üzere birçok ülkede sahne sanatları tıbbi derneklerinin kurulması, sahne sanatları tıbbının başlı başına bir alan olarak tanınmasını beraberinde getirmiştir. Bu durum, müzisyenlerin yaşam kalitesini ve mesleki sürdürülebilirliğini tehdit eden sağlık sorunlarına yönelik koruma ve tedavi amaçlı çözümler geliştirilmesinin önünü açmıştır.

Bu makalenin temel amacı, müzisyen sağlığı konusuna sahne sanatları tıbbi perspektifinden yaklaşarak, dünya çapında bu alanda faaliyet gösteren örgütleri tanıtmak ve bu kurumların işlevsel ve yapısal yönlerini karşılaştırmalı biçimde analiz etmektir. Makale kapsamında “Müzisyen sağlığına yönelik başlıca tıbbi sorunlar nelerdir?”, “Sahne sanatları tıbbi alanında faaliyet gösteren uluslararası örgütlerin temel görev, vizyon ve faaliyet alanları nelerdir?”, “Bu örgütlerin sunduğu klinik, akademik ve savunuculuk hizmetlerinin kapsamı nasıldır?” ve “Türkiye’de bu alana dair mevcut durum ve gelişim potansiyeli nasıl değerlendirilebilir?” sorularına yanıt aranmıştır. Bu sayede araştırma hem akademik literatüre katkı sağlamayı hem de Türkiye’de sahne sanatçılarına yönelik sağlık politikalarının şekillenmesine destek olmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu alanda çalışan sağlık profesyonelleri, sanat kurumları yöneticileri ve eğitimciler için rehber niteliğinde bilgiler sunması açısından önem taşımaktadır.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine dayanan araştırma kapsamında, ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanmış akademik literatür, web tabanlı veri kaynakları ve sahne sanatları tıbbına yönelik uzmanlaşmış merkezlerin yayınları sistematik olarak taranmış ve 12

dernek<sup>2</sup> incelenmiştir. İncelenen kurumlar, başlığında “sahne sanatları tıbbi” ya da “müzişyen sağlığı/tıbbi” ifadelerini içeren dernekler ile sınırlı tutulmuştur. İnceleme kapsamında toplanan araştırma verileri betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiş; derneklerin kuruluş amaçları, etkinlik alanları, sundukları hizmetler, disiplinlerarası iş birlikleri, üye profilleri, sosyal medya görünürlükleri karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda, Türkiye’de benzer bir yapılanmanın gerekliliği ve uygulanabilirliği tartışmaya açılmıştır.

### **Müzişyen Sağlığı**

“Müzişyen sağlığı, bir müzişyenin mesleğini ya da hobi olarak müzikle ilgilenme sürecini ağrı, yaralanma ya da sıkıntı yaşamadan icra edebilmesini, prova yapabilmesini ve bu sürece katılım gösterebilmesini sağlayan fiziksel ve psikolojik iyi oluş durumunu ifade etmektedir (Zaza, 1998)”. Müzişyen sağlığı, müzik icra eden bireylerin, çalgı veya ses icralarını sürdürürken karşılaştıkları fiziksel, psikolojik ve nörofizyolojik sağlık durumlarını kapsayan çok boyutlu bir kavramdır.

Müzik ediminin icracı üzerinde yoğun bir fiziksel talep oluşturduğu bilinmektedir. Bu talep özellikle profesyonel müzişyenler üzerinde oldukça yüksektir. Örneğin; profesyonel piyanistlerin dakikada 1800’e kadar parmak hareketi gerçekleştirebildiği, üfleme çalgı icracılarının ise ağızları aracılığıyla enstrümanlarında dakikada 200’ün üzerinde vuruş hızına denk gelecek şekilde ses üretebildikleri bilinmektedir (Boschma, 2017; Bertsch 2017, aktaran Woldendorp, 2019: 26). Ayrıca solo konser vermeyi amaçlayan 22 yaşındaki bir kemancının, motor becerilerini ve müzikal anlayışını mükemmelleştirmek için 15.000 saatten fazla çalışmış olacağı varsayılmaktadır (Otswald vd., 1994: 48). Bu fiziki talebe ek olarak; yıllar boyu devam ettirdiği yoğun çalışma temposu ve seyirci karşısına çıkmanın baskısı müzişyenin sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Buna rağmen birçok müzişyenin genç yaşlardan itibaren bu riskleri göze alarak, çoğu zaman ağırlı bir şekilde çalmaya istekle devam ettikleri bilinmektedir (Hagglund ve Jacobs, 1996; Britsch, 2005; Park vd., 2007, aktaran Dommerholt, 2008: 313) Dahası, birçok müzişyenin, hedefledikleri icra düzeyinde ağrının kaçınılmaz olduğuna inandığı ve bazen yaralanmalarından kendilerini sorumlu tutarak ağrıyı bilinçli/bilinçsiz şekilde görmezden gelmeyi tercih ettiği, araştırmalar tarafından ortaya konulmuştur (Amadio ve Rusotti, 1990, aktaran Dommerholt, 2008: 313). Yaralanmalar, bazı müzişyenler tarafından yetersiz yeteneğin ve icracı

<sup>2</sup> Alt başlıklarda öncelikle ana dildeki adı, kısaltması ve Türkçe çevirisi verilen dernek adları, metin içerisinde kısaltma şeklinde kullanılmıştır.

olarak başarısızlığın göstergesi olarak algılanabilirken (Brandfonbrener, 2006), bazı müzisyenler açısından maddi kısıtlamalar, sağlık sigortasının olmayışı, iş/kariyer kaybı korkusu sebebiyle, ağrıya rağmen çalmaya devam etme eğilimi sürmektedir (Dommerholt ve Norris, 1997). Ayrıca, müzisyenlerin yaralanmaları genellikle egzersiz/icra ile ilişkilidir ve her zaman standart muayeneye tespit edilemeyebilir. Bu durum şikâyetlerinin ciddiye alınmamasına ya da yanlış tanıya yol açabilmektedir (Winspur, 2003, aktaran Dommerholt, 2008, 311). Sayılan koşulların müzisyenlerin sağlık sorunları için bir uzmana başvurmasını geciktirmeye sebep olduğu, müzisyenin neredeyse sanatını icra edemez duruma geldiğinde yardım almayı düşündüğü bir senaryoya yol açtığını söylemek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında oldukça çetrefilli bir olgu olarak karşımıza çıkan müzisyen sağlığı günümüzde sahne sanatları tıbbi çerçevesinde yaygınlaşan faaliyetlerle birlikte müzisyenler için koruma, teşhis ve tedavi bakımından güvenli bir ortam sağlamaktadır. Sahne sanatçıları arasında müzisyenlerin, özel gereksinimlerini ve yaralanmalarının inceliklerini anlayan sağlık uzmanları bulmakta en çok zorlanan grupların başında geldiği bilinse de (Brandfonbrener, 2006) sahne sanatları tıbbi alanında son 40 yılda yaşanan gelişmelerle, günümüzde pek çok ülkede müzisyen sağlığına yönelik uzmanlaşan kliniklerde fizyoterapist, fizik tedavi uzmanları, ortopedist ve nörologlar hizmet vermeye başlamış, ayrıca üniversiteler bünyesindeki akademisyenlerin çalışmaları da bu yönde daha verimli sonuçlar elde edilmesini sağlamıştır (Ercan, 2020: 364). Müzisyenlerin yaşadıkları sağlık sorunlarını aşağıdaki başlıklar altında ele almak mümkündür.

### **Kas-İskelet Sistemi Yaralanmaları**

Çalgı icracılarının yaptığı tekrarlayıcı hareketler çeşitli kas-iskelet sistemi problemlerine yol açabilmektedir. Çalgı çalmada kullanılan vücut bölgelerinde ağrı, yanma, dolgunluk, yorgunluk veya rahatsızlık hissi genellikle ilk belirtilerdir. Bu sorunlar çoğunlukla alışılmadık derecede yoğun ve uzun çalışma ve performans dönemlerinden sonra, genellikle zorlu bir repertuvarla ve bazen farklı bir çalgı ile çalışıldığında gelişir. İlerleyen aşamalarda, kısa süreli çalmalar bile semptomlara neden olabilmektedir. Gerginlik, aşırı parmak artikülasyonu, yorgunluk, kötü duruş, çalan kişinin anatomisi ile enstrüman arasındaki fiziksel uyumsuzluklar ve elin kritik eklemlerinde hipermobilite ya da hipomobilite gibi olumsuz biyomekanik ön koşullar rahatsızlığın oluşumunda rol oynayan unsurlar arasında yer alabilmektedir (Otswald, Baron, Bly ve Wilson, 1994: 50). Müzisyenlerin

kariyerlerinin bir noktasında bir tür kas-iskelet sistemi sorunu yaşama olasılığı yaklaşık %90 olarak belirtilmektedir (Dommerholt, 2009: 311)<sup>3</sup>.

### **Nörolojik Komplikasyonlar**

Müziyen distonisi, belirli görevlerle ilişkili bir hareket bozukluğudur ve yoğun şekilde çalışılmış hareketlerde istemli motor kontrol kaybı olarak ortaya çıkar. Pek çok vakada, bu rahatsızlıktan etkilenen müzisyenlerin kariyerlerinin sona ermesine neden olabilmektedir (Altenmüller, 2010: 3). Sinir sıkışması ve fokal distoni, duyuşsal kayıp ve motor kontrolün bozulması, komşu sinirlere baskı yapan çeşitli durumlar sonucunda meydana gelebilir. Bunlar arasında kas ve tendonların hipertrofisi, eklemlerin uç pozisyonlarda uzun süre tutulmasını gerektiren çalma pozisyonları, bilekte (karpal tünel sendromu), dirsekte (kubital tünel sendromu) ve torasik çıkış bölgesinde yağ ve sıvı birikimi yer alır. Fokal distoni; icracıda çalgıyı kontrol eden hareketlerin hızı, koordinasyonu ve hassasiyetinde bozulmaya yol açar. Piyanistlerde dördüncü ve beşinci parmak istemsizce avuç içine kıvrılırken, işaret parmağı aşırı şekilde gerilir. Trompetçiler dudak ve dildeki ince ayarları kontrol edemez hale gelir; yaylı çalgı çalanlar ise notaları doğru şekilde basamaz hale gelebilirler (Otswald vd., 1994: 51).

### **Solunum Sistemi Bozuklukları**

Nefes desteği, üfleme çalgı icracıları ve ses icracıları için temel bir unsurdur. Ses icracıları için müzikal “enstrümanın” osilatörü (titreşen öğesi) gırtlaktır. Rezonatör ise supraglotik vokal yoludur. Çalgı icracılarında ise dudaklar ve ağızlık ya da kamış, osilatörü oluşturur; çalgının geri kalanı rezonatördür. Rezonatör, ses kalitesi veya tınının büyük bölümünden sorumludur. Akciğerler, göğüs kafesi, sırt ve karın kaslarının ses üretiminde güç kaynağı olarak önemi, tüm üfleme çalgı icracıları ve ses icracıları için kanıtlanmıştır. Bu bölgelerdeki büyük kas grupları, verilen havayı osilatörden geçirecek şekilde bir kuvvet oluşturur. Daha hassas kaslar sayesinde, dudaklar veya ses telleri bu hava akışını kesintiye uğratarak istenen sesi üretir. Hava akışındaki ani, düzensiz veya kontrolsüz değişiklikler, osilatör bölgesinde büyük dengeleyici kas ayarlamalarını zorunlu kılar ve bu da kontrollü ses üretimini, çevikliği ve dayanıklılığı olumsuz etkiler. Ayrıca, hava sütunu çalgıyı/sesi yeterince güçlü ve sabit şekilde harekete geçirecek düzeyde değilse, icracı genellikle yalnızca osilatör bölgesinde değil, baş ve boyun gibi diğer bölgelerde de

<sup>3</sup> Müzisyenlerde görülen performansa bağlı kas-iskelet sistemi bozukluklarına dair kapsamlı literatür taraması için bkz. Salonen, 2018.

aşırı kas kasılmasıyla bunu telafi etmeye çalışır. Bu durum, özellikle ses icracılarında, yüzde, çenede, trapez kaslarında aşırı fonksiyonel aktivite ve dilin geri çekilmesi şeklinde kolayca gözlemlenebilir. Çalgı icracılarında da dudakların gerilmesi, ağızlıkla ağız arasındaki basıncın artması ve tek kamışlı çalgılarda kuvvetli ısırma en belirgin değişikliklerdir. Ancak dilin geri çekilmesi, boyun kaslarının gerilmesi ve farinks kasılmaları da görülür; tüm bunlar ses kalitesini ve icracının dayanıklılığını olumsuz etkilemektedir (Sataloff, 2000: 36).

### **İşitme Sağlığı**

Müzisyenlerin işitme sağlığına yönelik ihtiyaçları diğer meslek gruplarından farklıdır; çünkü hem işitmelerini en iyi şekilde kullanmaları hem de zararlı gürültülere karşı korunmaları gerekir. Farklı türlerden ve yaş gruplarından müzisyenlerde görülen gürültüye bağlı işitme kaybı oranları oldukça yüksektir. İşitme kaybı, icra ve prova sırasında yüksek sese maruz kalmaktan kaynaklanır ve oluştuğunda kalıcıdır. Bu tür işitme kayıplarının yaygınlığı %43 ile %74 arasında değişmektedir (Ackermann, Kenny, O'Brien ve Driscoll 2012, aktaran Rennie-Salonnen, 2020: 56). Orkestra müzisyenleri sıklıkla güvenli sınırların üzerindeki ses seviyelerine maruz kalmaktadır. Aynı şekilde, müzik öğretmenleri ve öğrencileri de tüm müzikal faaliyetlerin ve kişisel müzik dinleme alışkanlıklarının birikimli etkisiyle güvenli gürültü düzeyini aşmaktadır (Laitinen 2005, Heyes, 2013, aktaran Rennie-Salonnen, 2020: 56).

### **Deri Problemleri**

Müzisyenlerde görülen deri hastalıkları, çalınan enstrümana ve enstrümanın malzemesine göre farklılıklar göstermekle birlikte, genellikle ağız, dudak, çene altı, bacakların arası gibi temas noktalarında lezyonlar halinde kendini göstermektedir. Piyano gibi destek sunan enstrümanlar ile trombon veya gitar gibi vücutla desteklenmesi gereken enstrümanlar bu bağlamda farklı riskler taşımaktadır (Sataloff, 2000: 35). Ufak çürükler, nasırlar, kesikler, sıyrıklar, ülserler, egzama (yay reçinesine karşı alerji) ve aşırı terleme gibi rahatsızlıklar, çalışma ve icra üzerinde önemli ölçüde olumsuz etki yaratabilir. Otswald ve arkadaşları yapılan bir araştırmada yaylı çalgı çalanların %32'sinde, üfleme çalgı çalanların ise %27'sinde deri problemleri saptandığını aktarmaktadır (1994: 52).

### **Ses Bozuklukları**

Ses sağlığı uygulamaları, sesin anatomisi ve fizyolojisine dair bilgiye dayanmaktadır. Vokal anatomi; gırtlak, boğaz, ağız boşluğu, göğüs ve karın bölgelerini kapsamakla birlikte neredeyse

tüm vücut sistemleri ses üretimini etkiler durumdadır. Endokrin bozuklukları, gastroözofageal reflü, erken nörolojik disfonksiyonlar ve postürdeki değişiklikler gibi sorunlar, bir ses şikayetini tetikleyebilmekte ve icracıyı mesleğini icra edemez hale getirebilmektedir (Sataloff, 2000: 34). Bununla birlikte ses tipine uygun olmayan repertuvarları icra etmek, teknik yaklaşımlardaki hatalar, solunum yolu enfeksiyonları, yanlış konuşma alışkanlıkları, ses hijyenine özen göstermeden yaşamak da ses problemlerine neden olabilmektedir (Uçman Karaçalı, 2018: 7-14). Ses problemleri; ses kısıklığı, seste kontrol kaybı, azalmış vokal dayanıklılık, perde hataları, ses aralığının daralması, çeviklik kaybı, ses yorgunluğu, sık boğaz temizleme ihtiyacı ve boğazda bir şey varmış hissi, titrek ses, (seste tremolo) veya sesin sallanması (vibrato hızında yavaşlama), kronik öksürük, konuşurken ya da şarkı söylerken ağrı gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Profesyonel icracılarda bu tür sorunlar çoğu zaman fiziksel kökenli olmakla birlikte; psikolojik faktörlerin de icracının sesini kullanımına etkileri olduğu bilinmektedir (Sataloff, 2000: 34). Şan sesi için temel elementler olarak tanımlanan ilkel ses, nefes ve postür için yapılan uygulamalar kararlı ve sağlıklı bir ses gelişimi için temel teşkil etmekle birlikte, ses eğitimi ve gelişimi mükemmel bile olsa ses icracısının meslek hayatı boyunca ses sorunu ile karşılaşması kaçınılmaz olarak gerçekleşir (Denizoğlu, 2013: 53). Ses sağlığı sorunlarının yaygınlığı üzerine yapılan araştırmalar, öğrencilerin yarısından fazlasının mevcut bir ses problemi bildirirken, öğretmenlerin ise yaklaşık üçte ikisinin hayatlarında en az bir kez ses sorunu yaşadığını ortaya koymuştur (Ziegler ve Johns, 2012, aktaran Rennie-Salonen, 2020: 56).

### **Psikolojik ve Duygusal Sorunlar**

Sahne sanatlarının genelinde olduğu gibi müzikte de başarılı olabilmek, bireyin zamanını ve zihinsel-duygusal enerjisini büyük ölçüde bu alana yönlendirmesini gerektirmektedir. Kişisel hedeflerine ulaşamayan ya da toplum tarafından yeterince takdir görmeyen sanatçılar hem doğrudan tedavi gerektiren hem de mevcut tedavi süreçlerini olumsuz etkileyebilecek nitelikte psikolojik belirtiler gösterebilir. Hastalık, sakatlık veya yaşlanma gibi durumlara bağlı olarak gelişen fırsat kayıpları, tanınırlığın azalması, özgüvenin sarsılması ya da bedensel bütünlüğün zedelenmesiyle müzisyenlerde depresyon gelişebilmektedir. Gerek eğitim sürecinde gerek profesyonel hayatta sahne etkinliklerinden önce yoğun anksiyete yaşanması müzisyenler arasında oldukça yaygındır. Bu durumun müzisyenlerin yaklaşık üçte ikisini etkilediği bilinmektedir (Spahn ve Zander, 2015, aktaran Rennie-Salonen, 2020: 57). Bu süreçte zihinsel belirtiler; kaygı,

başarısızlık korkusu, bellek sorunları, kontrol kaybı hissi ve rezil olma korkusu gibi durumları kapsamaktadır. Eşlik eden fiziksel semptomlar arasında kaslarda gerginlik, titreme, nefes almakta güçlük, kalp çarpıntısı, ağız kuruluğu, istemsiz kasılmalar ve diğer sempatik sinir sistemi tepkileri yer alabilir. Pek çok müzisyen bunlarla başa çıkmak için otohipnoz, gevşeme teknikleri ya da nefes uygulamalarından yararlanmaktadır. Kimi müzisyenler bu heyecanı performanslarını destekleyici bir unsur olarak değerlendirdiği için tedavi arayışına girmezken, diğerleri sahneye çıkmaktan tamamen kaçınacak düzeyde rahatsızlık duyabilmektedirler (Otswald ve Avery, 1991).

### SAHNE SANATLARI TIBBININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Sahne sanatları tıbbı, sanatçıların sağlık sorunlarını önlemeyi, tanılamayı, tedavi etmeyi ve performans kapasitelerini sürdürülebilir biçimde desteklemeyi amaçlayan, disiplinlerarası bir tıp alanıdır. Bu alan, özellikle müzisyenler, dansçılar, oyuncular ve diğer sahne sanatçılarına yönelik uzmanlaşmış yaklaşımlar içermektedir (Zaza, 1998; Brandfonbrener, 2020).

Sahne sanatçılarının sağlık sorunlarını gündeme getiren ilk bilimsel yayın, meslek hastalıkları hekimliğinin babası olarak kabul edilen Bernardino Ramazzini'ye aittir. Kendisi 1700/1713 yıllarında yazdığı *De Morbis Artificum Diatriba* (İşçilerin Hastalıkları) adlı eserinde flüt ve düdük icracılarının sağlık sorunlarına aşağıdaki şekilde değinmiştir:

“Aynı rahatsızlık sınıfına flütçüler ve düdük çalanlar girer; ..... trompet ve flüt çalarken gerekli olan yoğun nefes çabası yüzünden sadece daha önce bahsedilen rahatsızlıklara değil, çok daha ciddi sorunlara da maruz kalırlar, örneğin göğüs damarlarının yırtılması ve ağızdan aniden kan gelmesi gibi. Diemerbroeck, başkaları trompet çalarken onlardan daha yüksek ses çıkarmaya heveslenen bir flütçünün, akciğerindeki büyük bir damarı yırtarak şiddetli bir kanama geçirdiğini ve iki saat içinde öldüğünü anlatmıştır (aktaran Lederman, 2020: 4).”

1853 yılında, *İnsanın Sinir Hastalıkları El Kitabı* adlı ders kitabında Heinrich Romberg, piyano çalarken başparmağı istemsizce avucuna doğru bükülen bir piyanist ile ilgili bir vakayı aktarmıştır. (aktaran Lederman, 2020: 4). 1887’de Vivian Poore, genellikle sol elde görülen, mekanik veya nörolojik bozukluklardan kaynaklandığını belirttiği ve “piyano yetersizliği” adını verdiği bir durum hakkında 21 piyanistten oluşan bir vaka serisi toplamış ve İngiliz Tıp Dergisi’nde konuyla ilgili bir makale yayınlamıştır (Poore, 1887). Ertesi yıl Londra’da yayınladığı ders kitabında Sir William Gowers, piyanist, kemancı, arpist ve davulcularda görülen mesleki krampları tanımlamıştır (1888, aktaran Lederman, 2020: 4). Profesyonel bir müzisyen ve nörolog olan Kurt Singer’ın yazdığı *Die Berufskrankheiten der Musiker* (Müzik Mesleğinin Hastalıkları) (1926) başlıklı kitap ise sanatçıların sağlık sorunları hakkında yazılmış ilk kitap olarak kabul edilmektedir. Sahne sanatçılarının psikolojik ve fiziksel sorunlarına odaklanan kitap, alanda bir dönüm noktası

olarak ifade edilmektedir (Harman, 1991: 3). Besteci Maurice Ravel'in çalma ve beste yapma yetisini kaybetmesine yol açan hastalığını inceleyen Fransız nörolog Alajouanine'in 1937 yılında hazırladığı vaka raporu ise yine önemli bir erken dönem yayını olarak öne çıkmaktadır (aktaran Lederman, 2020: 5). 1977 yılında İngiliz nörologlar Macdonald Critchley ve R.A. Henson tarafından derlenen ve 1972'de Viyana'da düzenlenen bir sempozyuma dayanan *Music and the Brain* (Müzik ve Beyin) adlı kitabın yayımlanması ise sahne sanatları tıbbi disiplininin başlangıcı olarak nitelenmektedir (Harman, 1991: 9). Aynı dönemde Christoph Wagner Almanya'da Hannover Müzik ve Tiyatro Üniversitesi'nde bulunan DeneySEL Müzik Enstitüsü'nde müzisyenlerde icraya bağlı el fonksiyonu rahatsızlıkları ile çalışmalarda bulunmuştur ve bu süreç enstitünün misyonunu vurgulamak üzere adının Müzik Fizyolojisi ve Müzisyen Hekimliği bölümü olarak yeniden yapılandırılmasıyla sonuçlanmıştır ("history", 2015). 1980'lerin başlarında fokal ekstremita distonisi sebebiyle sanatlarını icra edemeyen piyanistler Gary Graffman ve Leon Fleisher'in doktorların problemin doğasını ve çalma yeteneği üzerindeki etkisini anlayamamaları konusundaki eleştirileri, hekimlerin konuya ilgi göstermelerine vesile olarak sahne sanatları tıbbi alanının önünü açmıştır (Lederman, 2020: 6). Graffman ve Fleisher'in serzenişlerinin ardından 1983 yılında Massachusetts General Hospital'da çalışan Hochberg ve arkadaşları el rahatsızlıkları yaşayan müzisyenleri tedavi etme yöntemlerini ele almış ve Journal of the American Medical Association'da bir makale yayımlamıştır (1983), bu hastane aynı zamanda "müzisyen kliniği" kuran ilk merkez olmuştur. Aynı yıl Dr. Alice Brandfonbrener tarafından Aspen Müzik Derneği ve Müzik Festivali ile Aspen Valley Hastanesi'nin iş birliği ile düzenlenen ilk "Müzisyenlerin Tıbbi Sorunları Sempozyumu" alanın tanımlanması ve gelişmesi konusunda atılan en önemli adımlardan biri olmuştur (Lederman, 2020: 6). Bu ivmeyle 1986 yılında sahne sanatları tıbbına adanmış ilk dergi *Medical Problems of Performing Artists*, Sahne Sanatçılarının Tıbbi Sorunları Dergisi kurulmuştur (Manchester, 2007: 133).

1980'lerin ortasında yaşanan bir diğer gelişme Uluslararası Senfoni ve Opera Müzisyenleri Konferansı (ICSOM) kapsamında müzisyen sağlığı ile ilgili 48 orkestrada uygulanan anket çalışmasıdır. Anketin sonuçları ICSOM yayın organı *Senza Sordino*'da yayımlanmıştır (Fishbein, Middlestadt, Otatti, Straus ve Ellis, 1987).

1980'lerin sonuna gelindiğinde teşhis ve tedavi yöntemlerinin gelişmesi, sanatçıların meslekleri ve yaşam tarzlarına özel sorunlarının fark edilmesi ve bu hastalara yönelik disiplinlerarası bir yaklaşımı vurgulayan sağlık programlarının kurulması, sahne sanatları tıbbını olgunlaşma evresine

ulaştırmıştır (Otswald vd., 1994: 48). Kuzey Amerika, Avrupa, Avustralya ve Asya genelinde sahne sanatçılarına/müzisyenlere yönelik sağlık hizmeti sunan klinikler kurulmaya başlanmış, konuyla ilgili akademik çalışmalar artmış (Harman, 1998), bu gelişmelerle birlikte alanın adlandırılması gündeme gelmiştir. Aspen Konferansı, alanın adlandırılmasına dair tartışmalara ev sahipliği yapmıştır. Tartışmalarda öne çıkan görüşlerden biri 1980 yılında kurulan *International Arts Medicine Association* Uluslararası Sanat Tıbbı Derneği kurucusu Richard Lippin'in desteklediği, sadece icracıları değil, görsel sanatlar ve edebiyat gibi diğer sanat dallarındaki bireyleri de kapsayan, “*arts medicine*” (sanat tıbbı) terimi idi. Diğer öneri ise çalgı icracılarının rahatsızlıkları ile ilgilenen uzmanların ortaya attığı “*music medicine*” (müzik tıbbı) terimi olmuştur. Toplantıların sonucunda alanın görsel ve edebi sanatlardan ziyade uygulamaya yönelik alanları kapsadığı görüşünden yola çıkılarak alanın adı “*performing arts medicine*” (sahne sanatları tıbbı) şeklinde belirlenmiştir (Lederman, 2020: 6-7).

Alanın adlandırılmasının ardından, alanda çalışan uzmanlar aşağıda belirtilen ihtiyaçları karşılamak üzere dernek çatıları altında örgütlenmeye başlamışlardır:

1. Sanatçılara kaliteli sağlık hizmeti sağlamak.
2. Ortak ilgi alanlarında toplantıların sürdürülmesini sağlamak.
3. Alanda eğitim ve araştırma programlarını desteklemek.
4. Mevcut ve planlanan klinik merkezler arasında iletişim ve koordinasyonu sağlamak.
5. Sahne sanatları organizasyonları, sanat okulları ve sağlık kurumları arasında diyalog ve iş birliğini teşvik etmek (Lederman, 2020: 8).

Bu girişimlerin sonucunda 1984 yılında İngiltere’de *British Association for Performing Arts Medicine (BAPAM)* İngiliz Sahne Sanatları Tıbbı Derneği ile 1989 yılında Amerika’da *The Performing Arts Medicine Association (PAMA)* Sahne Sanatları Tıbbı Derneği’nin kurulmasıyla sahne sanatları tıbbı alanı kurumsal çatılar altında örgütlenmeye başlamıştır.

### **Müzisyen Sağlığı Alanında Faaliyet Gösteren Sahne Sanatları Tıbbı Dernekleri**

#### ***British Association of Performing Arts Medicine (BAPAM)* İngiliz Sahne Sanatları Tıbbı Derneği**

1984 yılında sahne sanatları tıbbı alanında kurulan ilk dernek olan BAPAM’ın temel amacı, sanat alanında sağlık hizmetleri için klinik standartların geliştirilmesi ve sahne sanatları tıbbında klinisyenler ile sağlık profesyonellerine yönelik mesleki eğitim sunarak sağlık sorunlarını önlemek

için en iyi bilgi ve eğitimi almalarını, sanatçıların uzmanlara erişmelerini sağlamaktır (“our mission”, t.y.).

İngiltere’de sahne sanatları sektörüne klinik hizmet sağlayan kuruluşun hedef kitlesi arasında müzisyenler, oyuncular, sirk sanatçıları, sahne arkası çalışanları, sektör profesyonelleri ve öğrenciler bulunmaktadır.

İngiltere genelinde dokuz kliniği bulunan dernek, sahne sanatçılarının hem fizyolojik hem de psikolojik sorunlarına yönelik ücretsiz muayene/tedavi desteği sağlamaktadır. Kliniklerin ayrıca acil destek telefon hattı mevcuttur. Kliniklerde alınan hizmet, geri bildirim formları ile takip edilmektedir (“find a specialist”, t.y.).

Derneğin bir diğer hizmeti eğitim alanındadır. “Klinik uzmanlar sağlık ve iyi oluş hizmetleri sunuyor” başlıklı çevrimiçi eğitim serileri kapsamında müzik icracıları için ısınma ve soğuma rutinleri, dans ve hipermobilité, ses sağlığı, sahne sanatlarında ruh sağlığı ve travma gibi konularda eğitimler gerçekleştirilmektedir. Sahne sanatçılarının farkındalığını arttırmak amacıyla derneğin web sitesinde sunulan ısınma egzersizleri, işitme sağlığı, psikolojik öz bakım, performans kaygısı, beslenme önerileri, sağlıklı egzersiz günlüğü gibi çevrimiçi kaynaklar bulunmaktadır (“health resources”, t.y.).

Dernek, alana dair akademik araştırmalar kapsamında UCL, Londra Üniversitesi Sahne Sanatları Tıbbi Yüksek Lisans Programı ve Music İcra Bilimleri Merkezi doktora programlarına destek vermektedir. Program öğrencileri araştırmalarını dernek çatısı altında yürütebilmektedirler (“supporting performing arts” t.y.).

Derneğin tarihçesi, yürüttüğü klinik, eğitim ve araştırma faaliyetlerini, bağış imkanlarını içeren bir web sitesi ve dört farklı platformda sosyal medya hesabı bulunmaktadır.

### ***Performing Arts Medicine Association (PAMA) Sahne Sanatları Tıbbi Derneği***

Merkezi Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan ancak dünya çapında üyeleri olan PAMA, müzisyenler ve dansçılarla ilgilenen bir grup hekim tarafından 1989 yılında kurulmuştur. Bu organizasyonun temelleri, Dr. Brandfonbrener’in önderliğinde Aspen’de gerçekleştirilen “Müzisyenlerin Tıbbi Sorunları Sempozyumu”nda atılmıştır. Sempozyumun ardından alana duydukları ilgiyi resmileştirmek üzere hekimler, 1986 yılında *Medical Problems of Performing Artists (MPPA)* Sahne Sanatçılarının Tıbbi Sorunları adlı bilimsel dergiyi kurmuşlardır. Bundan

iki sene sonra Alice Brandfonbrener ve Richard Lederman derneğin kuruluşuna öncülük etmişlerdir.

Başlangıçta hekimlerle sınırlı bir organizasyon olan PAMA, uluslararası bir yapıya dönüşerek, müzik ve dans alanlarındaki tüm sağlık profesyonellerini, icracıları, eğitimcileri ve yöneticileri kapsayan bir kuruluşa dönüşmüştür.

Amacı sahne sanatçılarının sağlığını iyileştirmek olan dernek; üyelerini, sahne sanatlarıyla ilişkili özel ihtiyaçlara dair derin bir anlayışla, eğitim, araştırma, iş birliği ve ağ oluşturma yoluyla birlikte çalışmaya teşvik etmektedir (“about-us”, t.y).

PAMA’nın eğitim ve araştırma komitelerince yürütülen etkinlikler bulunmaktadır. Bunların başında 2025 yılında kırk üçüncüsü gerçekleştirilecek olan PAMA Uluslararası Sempozyumu gelmektedir. Sempozyum; sağlık ve sahne sanatları profesyonellerinin araştırma ve uygulama ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır. Sunumların yanında dans, müzik ve oyunculuk alanlarında atölye çalışmaları düzenlenen sempozyum ayrıca, Sürekli Tıp Eğitimi Akreditasyon Konseyi (ACCME) akreditasyon gereklilikleri gereğince hekimler için sürekli tıp eğitimi konusunda akredite edilmiştir (“43rd annual pama symposium”, t.y). Yine sempozyum kapsamında özgün araştırmaları onurlandırmak amacıyla Alice G. Brandfonbrener Genç Araştırmacı Ödülü ve Martin Brandfonbrener Bursu verilmektedir (“young professionals”, t.y.).

PAMA araştırma komitesi ayrıca, MPPA Dergi Kulübü’nü yürütmektedir. Dergide yayınlanan güncel araştırmaların tartışıldığı bir forum niteliğinde olan kulüp toplantıları Zoom platformundan gerçekleştirilmektedir (“about the journal club”, t.y.).

PAMathon ise, dünya genelinde sahne sanatları tıbbıyla ilgilenen herkesi bir araya getirmeyi amaçlayan 24 saat süren ücretsiz bir etkinlik olarak öne çıkmaktadır. Sonuncusu 2023 yılında gerçekleştirilmiş olan etkinliğe 20’den fazla ülkeden katılımcı gelmiştir (“the pamathon”, t.y.).

PAMA eğitim komitesinin düzenlediği etkinlikler arasında Performans Sanatçılarına Yönelik Tıbbi Sorunlar Sahne Sanatları Tıbbi Temel Sertifika Programı; hekimler, yardımcı sağlık profesyonelleri ve sanat eğitmenleri için alana yönelik bir tamamlama sertifikası sunmaktadır. Sertifika almak için katılımcıların çevrimiçi ders serisini tamamlaması ve sınavı başarıyla geçmesi gerekmektedir. Eğitim içeriği, oyuncular, dansçılar, müzisyenler gibi sahne sanatçılarına özgü sağlık sorunlarının risk faktörleri, yaşam boyu etkileri ve kültürel/bağlamsal özelliklerine odaklanmaktadır. Katılımcıların mesleki geçmişine göre uyarlanmış olan içerik hekimler/sağlık profesyonelleri; müzik ve dans eğitmenleri şeklinde dört paralel akışta sunulmaktadır. Eğitimin

amacı sağlık profesyonellerinin, sahne sanatçılarının mesleğe özel sorularını tanımlayabilecek; çalgı icrasının temel fiziksel unsurlarını belirleyebilecek; sanatçılara özel değerlendirmelerde kullanılan testleri uygulayabilecek; hedef odaklı ve kanıta dayalı tedavi yaklaşımları oluşturabilecek; performans ortamının gereksinimlerini değerlendirebilecek; işlevsel sahneye dönüş protokollerini uygulayabilecek ve sahne sanatçılarının tıbbi sorunlarına yönelik önleyici yaklaşımları tanımlayabilecek duruma gelmesidir. Sanat eğitmenleri içinse eğitim; icraya yönelik anatomik, fizyolojik ve psikolojik unsurları açıklayabilecek; yaralanma risk faktörlerini tanımlayabilecek, güvenli ve verimli prova ile icra için en iyi uygulama tekniklerini hayata geçirebilecek ve sağlık teşviki ile rehabilitasyonda sanat eğitmeninin rolünü anlayabilecek duruma gelmelerini hedeflemektedir (“essentials of performing arts medicine”, t.y.).

Sahne Sanatlarında Ruh Sağlığı, Sahne Sanatçılarının Pelvik Tabanı, Sirk Sağlığı, Hipermobilité Bakımı, Orkestra Müzisyenleri için Sağlıklı Yaşam gibi kısa süreli çevrimiçi eğitimler ise sanatçıların fizyolojik ve psikolojik iyi oluş halini desteklemektedir. Eğitimler arasında ayrıca, PAMA Küçük İşletmeler Ağı ve Genç Profesyoneller Ağ Kurma gibi üyelerini sosyo-ekonomik boyutta destekleme işlevini üstlenen etkinlikler yer almaktadır.

PAMA’nın yaygın eğitim ağı ile iş birlikleri de bulunmaktadır. Bu çerçevede, Ulusal Müzik Okulları Derneği (NASM) ile yapılan ortaklık sonucunda müzik okullarında sağlık teşviki için öneriler geliştirmiş ve bunlar akreditasyon standartlarına eklenmiştir. Düzenleme bağlamında, akredite müzik okulları, “yaralanma önleme konusuna dikkat gösteren ve müzisyen sağlığı ile ekipman/teknolojinin uygunluğu, güvenliği, akustik koşullar ve performans alanları arasındaki ilişkileri” yansıtan güvenlik ve sağlık bilgilerini sağlamakla yükümlü kılınmıştır (Hinkamp vd. 2017, 850).

PAMA’nın etkinlik sahasını genişletmek üzere başlattığı bir diğer girişim genç profesyonellere yönelik olan PAMA Elçi Programı’dır. Program, üye olmayan bireylere ulaşmayı ve alana dair kaynakların yayılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. PAMA Elçileri, sahne sanatları tıbbına dair mentorluk, eğitim ve araçlara erişim kazanmakla birlikte, topluluklarında farkındalık oluşturacak çalışmalar için destek almaktadırlar (“ambassador program”, t.y.).

PAMA web sitesi incelendiğinde dernek tarihçesi, misyon, vizyon ve kuruluş amaçlarının tanıtımını ve üyelik bilgilerini içeren bölümler ile PAMA sempozyumunun çağrıları ve kayıt sekmelerinin, etkinlik bilgilendirmelerinin ve kayıtlarının bulunduğu sekmeler, üyeleri sağlık

profesyonellerine ulaştırmak amacı ile hazırlanmış bir sekme olduğu görülmektedir. Derneğin dört farklı platformda sosyal medya hesabı bulunmaktadır.

### ***Deutsche Gesellschaft für Musikphysiologie und Musikermmedizin E.V. (DGfMM) Alman Müzik Fizyolojisi ve Müzisyen Tıbbi Derneği***

Dernek, müzik ediminin fizyolojisi ile müzisyenlerin fiziksel ve ruhsal hastalıklarının patolojisi ve klinik yönleri alanında araştırma ve öğretimin teşvik edilmesi amacıyla Prof. Dr. Christoph Wagner'in de aralarında bulunduğu bir ekip tarafından müzisyenler, hekimler, terapistler ve müzik eğitimcilerine yönelik olarak 1994 yılında kurulmuştur.

Önleyici, teşhis ve tedavi edici tedbirlerin iyileştirilmesi, disiplinlerarası iş birliği, bilimsel sempozyumların düzenlenmesi, farkındalık çalışmaları derneğin hedefleri arasındadır (“unsere idee ist”, t.y.).

Derneğin yayın organı olan Musikphysiologie und Musikermmedizin Müzik Fizyolojisi ve Müzisyen Tıbbi Dergisi (2008) alan mensubu araştırmacılara yayın yapma olanağı sunmaktadır (“Hinweise für Autorinnen und Autoren”, 2024).

Alman Müzik Fizyolojisi ve Müzisyen Tıbbi Sempozyumu ise 1999 yılından beri her yıl gerçekleştirilmektedir. Sempozyum aracılığıyla; alanda pratik stratejilerin uyarlanması, teknik becerilerin geliştirilmesi ve müzisyen adaylarının potansiyellerini ortaya koyabilmelerinin sağlanması hedeflenmektedir. Enstrüman ve şan eğitmenleri, hekimler, diş hekimleri, psikoterapistler, fizyoterapistler, beden eğitimi ve farkındalık teknikleri eğitmenleri ve müzisyenler arasındaki diyalogu teşvik etmek sempozyumun bir diğer amacıdır (Klemm, 2011: 4). Sempozyumlar kapsamında sunumlar ve Alexander Tekniği, Feldenkrais ve Çigong gibi somatik uygulama atölyeleri bulunmaktadır. Sempozyum ayrıca, Saksonya Eyalet Tabipler Birliği tarafından sertifikalandırılmaktadır (“symposium”, t.y.).

Alanında bilimsel bilgiyi teşvik etmeyi amaçlayan dernek ayrıca; genç araştırmacıların yayınlarına bir Bilim Ödülü; Almanya'daki üniversitelerde müzisyenlerin sağlığı üzerine yapılan deneysel lisans ve lisansüstü tezlerine Çalışma Ödülü vermekle birlikte, bilimsel araştırma projelerini fonlamaktadır (“projektfoerderung”, t.y.).

Derneğin web sitesinde tanıtımı ve etkinlik haberlerinin yanında sağlık çalışanları, müzisyenler, eğitimciler ve akademisyenlere özel sekmeler bulunduğu; ödül ve bursların, derginin ve alanla ilgili akademik yayınların ayrı sekmelerde verildiği görülmektedir. Derneğin Facebook hesabı olduğu bilinmekle birlikte hesaba ulaşılammıştır.

### **Medecine des Arts Sanat Tıbbı Derneği**

Fransa merkezli bir dernek olan Medecine des Arts sanatçıların sağlığını geliştirmek, performans optimizasyonunu kolaylaştırmak ve terapistlere, öğretmenlere ve sanatçılara bilgi aktarımını teşvik etmek amacıyla 1997 yılında kurulmuştur. Dernek, sanat ve tıp disiplinlerini bir araya getirerek, sanatçıların performanslarını sürdürülebilir kılmayı misyonuyla, sanatçıların sağlık sorunlarına yönelik farkındalık yaratmak ve çözüm sunmak için faaliyetlerde bulunmaktadır (“objectifs”, t.y.). Dernek Fransa genelinde düzenlenen ve hafta boyunca müzik fizyolojisi, müzik psikolojisi, ses sağlığı, müzik-spor ilişkisi gibi konularda eğitimler ve atölyeler gerçekleştirilen Sanatçı Sağlığı Haftası SESART’ın resmi ortağıdır (“semainantedesartistes”, t.y.).

Dernek ayrıca her yıl sanatçı sağlığı alanında değerlendirme yapmak amacıyla Uluslararası Sanat Tıbbı Kongresi düzenlemenin yanında Musicora gibi fuarlarda yer almakta; sahne korkusu, stres, kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları gibi temalar üzerine toplantılar düzenlemektedir (“home”, t.y.). Derneğin gerçekleştirdiği Sanat ve Müzik Tıbbı Eğitimi uzmanlık programı ise, müzik icrasının fizyolojik ve psikolojik boyutlarında uzmanlaşmak ve müzisyen sağlığı alanında yetkinlik kazanmak isteyen profesyonel müzisyenler, terapistler ve sağlık profesyonelleri ile beden çalışmaları alanındaki uygulayıcılara yöneliktir. Program kapsamında, katılımcının arka planına göre; müzikal performansta fizyolojik süreçlerin, performans psikolojisinin ve patolojik mekanizmaların kavranması, çalgılara özgü durumların analizi ve buna bağlı olarak önleyici, eğitsel, terapötik stratejilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Eğitimin her modülü sonunda Tıp Sanatları Günleri düzenlenmekte, bitirme tezleri sunulmakta, müzisyen sağlığını atölyeleri düzenlenmektedir (Formation Médecine des Arts-Musique, t.y.).

Dernek, ayrıca Paris’te müzisyenlere özel olarak kurulmuş danışma merkezinde müzik alanında uzmanlaşmış bir el cerrahı, bir romatoloji uzmanı ve bir fizyoterapist multidisipliner konsültasyonlar gerçekleştirmekte ve bu hizmeti üyelerine ücretsiz olarak sunmakla birlikte sanatçılara adli danışmanlık hizmeti vermektedir.

Derneğin 1992 yılından beri aynı adla yayınlanan bir dergisi bulunmaktadır. Sanatçı sağlığı ve performansı ile ilgili araştırmalara odaklanan dergi, alandaki bilgi birikimini artırmayı amaçlamaktadır. Derginin sayılarına, alan ile yayınların satıldığı çevrimiçi satış sayfasından ulaşılabilmektedir (“boutique”, t.y.).

Derneğin web sayfası incelendiğinde ünlü sanatçılar ile ilgili aktüel sağlık haberleri ve etkinliklerin paylaşıldığı bir sekme, icracılardan gelen soruların uzmanlarca yanıtladığı bir köşe, alana yönelik

bir sözlük ve alana özgü rahatsızlıklar için bir “Hastalık İndeksi” olduğu görülmektedir. Derneğin bu yönüyle etki alanının genişletmeyi amaçladığı düşünülebilir. Derneğin ayrıca ziyaretçilere açık bir forumu (“forums”, t.y.) ve bir Facebook hesabı bulunmaktadır.

### ***Schweizerische Gesellschaft für Musik-Medizin/Swissmedmusica (SMM) İsveç Müzik Tıbbı Derneği***

SMM 1998 yılında müzisyen Pia Bucher, diş hekimi Joachim Lahme ve girişimci Beat Vollmar tarafından müzisyen sağlığına yönelik ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla kurulmuştur. Derneğin amacı, müzik akademileri ve müzisyen dernekleriyle işbirliğiyle çalışarak, müzisyenlerin sağlık sorunlarına yönelik farkındalık yaratmak ve çözüm yolları geliştirmektir. Bünyesinde Fizyoterapi Tartışma Grubu ve Müzisyenlerin Sağlığı için Disiplinlerarası Uzman Grubu çalışma grupları barındıran dernek; eğitim, bilgilendirme, araştırma, yayın ve danışmanlık hizmetlerine odaklanmaktadır. Dernek, sağlıklı müzik yapma tekniklerini öğretmek amacıyla İtalya ve İsviçre’deki senfoni orkestralarında atölyeler düzenlemiştir (“geschichte”, t.y.).

Müzik okulları, Sonart, SMPV ve MVS gibi müzik dernekleriyle birlikte düzenlenen *Gesundheitstag Musik* Müzik Sağlığı Günü etkinliği atölyeler ve sunumlarla müzisyenlere yönelik sağlık stratejileri sunulan bir diğer eğitim etkinliğidir (“gesundheitstag”, t.y.).

2003 ve 2022 yılları arasında düzenlenen yıllık sempozyumla müzisyen sağlığının çeşitli yönlerinde yayınlanan araştırmalar teşvik edilmiş ve ilgililerle buluşturulmuştur. Dernek ayrıca müzisyenlere ücretsiz bireysel danışmanlık hizmetleri sunarak, sağlık sorunlarına yönelik çözümler geliştirmek üzere çalışmaktadır (“beratung”, t.y.).

Uluslararası düzeyde aktif olan derneğin PAMA, BAPAM, NVDMG, ISME ve OEGFMM ile uluslararası ortaklığı bulunmaktadır (“links”, t.y.).

SMM’nin web sitesi dernek, tarihçe ve hedefler; alt çalışma gruplarına yönelik bilgiler; etkinlik haberleri; akademik çalışmalar ve dernekle ilişkili olan sağlık çalışanlarının listesini içermektedir (“Swissmedmusica”, 2022). Derneğin ayrıca aktif bir Facebook hesabı bulunmaktadır.

### ***Suomen Musiikkilääkietteen Yhdistys SMULY Finlandiya Müzik Tıbbı Derneği***

2000 yılında kurulan SMULY’nin temel amaçları; müzisyenlerin iş yerinde refahını artırmanın yollarını geliştirmek, ağrı çeken bir müzisyene nasıl davranılacağını anlamak için doktorları ve fizyoterapistleri eğitmek, müzisyenlerin sağlık profesyonelleriyle buluşmasını sağlamaktır (“tietoa

meistä”, t.y.). Helsinki, Turku ve Tampere’deki müzik klinikleri ile faaliyet gösteren dernek, Finlandiya Duodecim Tabipler Birliği’nin yerel derneği statüsündedir.

SMULY Tampere, bölgedeki müzisyenlerin, öğretmenleri ve öğrencilerin sağlığını desteklemek amacıyla bölgedeki müzik eğitim kurumlarıyla önleyici işbirliği yürütmektedir. Ayrıca bölgedeki sağlıklı yaşam etkinliklerini müzisyenin ağız sorunları, müzik fizyoterapisi, haftalık spiral stabilizasyon kursları, pilates kursları ve konferanslar ile sürdürmektedir (“tampere”, t.y.).

Turku Müzik Polikliniği ise ayda bir kez Turku Konservatuvarı’nda toplanan ve müzisyenin tedavisiyle ilgili hekime önerilerde bulunan multidisipliner bir konsültasyon grubu olarak çalışmaktadır (“aluejaostot”, t.y.). Yılda 10 kez toplanan Helsinki Müzik Polikliniği ise multidisipliner bir ekip ile hizmet sunmaktadır (“helsinki”, t.y.).

SMULY ayrıca Finlandiya’da müzik fizyoterapisti unvanı almak isteyen fizyoterapistler ve dış hekimleri için eğitim ve sertifikasyon uygulaması gerçekleştirmekte (“erityispätevydet”, t.y.).

2021 yılında ise, alan mensuplarına danışmanlık hizmeti sunmak amacıyla psikososyal uzmanlık bölümü kurulmuştur (“konsultaatiopalvelut”, t.y.).

Dernek aynı zamanda her yıl Müzik Tıbbı Günü kapsamında profesyonel ve amatör müzisyenler, müzik öğrencileri, müzik öğretmenleri, fizyoterapistler ve sağlık çalışanlarına yönelik bir konferans düzenleme ve bir kişiye “Yaralı Trompet” ödülü vermektedir (“musiikkilääketieteen palkinto”, t.y.).

Derneğin web sayfasında tarihçe ve tanıtım bilgilerinin yanında, klinik hizmetleri; sertifikasyon, ödüller ve desteklerle ilgili bilgiler ve müzisyenin ruhsal iyi oluş hali, beslenme ve egzersiz rutinleriyle ilgili bilgilendirmeler bulunmaktadır (“muusikon-hyvinvointi”, t.y.). Derneğin bir de Facebook hesabı bulunmaktadır.

### ***Nederlandse Vereniging voor Dans- en Muziek-Geneskunde (NVDMG) Hollanda Sahne Sanatları Tıbbi Derneği***

NVDMG 2005 tarihinde Lahey’de bir grup hekim tarafından kurulmuştur. Dernek; dans ve müziğe ilgi duyan hekimler, psikologlar, bilim insanları ve sağlık profesyonelleri için akademik ve bilimsel bir platformdur. Ayrıca; dans toplulukları, orkestralar, konservatuvarlar ve hastaneler için kurumsal üyelik sunmaktadır.

Derneğin misyonu Sahne Sanatları Tıbbi alanında farkındalığı ve uzmanlığı artırarak dansçıların ve müzisyenlerin sağlığını geliştirmek; hekimler, psikologlar ve bilim insanları arasında işbirliğini

arttırmak; alan için bilimsel bir çerçeve sunmak şeklinde ifade edilmektedir (“over ons”, t.y.).

Dernek ayrıca; eğitim, farkındalık ve mesleki gelişim olanakları sunarak, dansçılar ve müzisyenler için önleme ve tedavi süreçlerini desteklemeyi amaçlamaktadır (Rietvelt ve Winterkorn-Pierrot, 2007: 120). NVDMG, Sahne Sanatçılarının Tıbbi Sorunları Dergisini (MPPA) resmi yayını olarak benimsemiştir (Rietvelt, 2011: 56).

Derneğin faaliyetleri ele alınacak olursa 2005 ve 2022 yılları arasında senede iki kez düzenlediği Tıp ve Sanat Sempozyumu’nun öne çıktığı görülmektedir. Sempozyumlarda müzisyenlerin ve dansçıların kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları, nörolojik sorunları, işitme bozuklukları gibi konularda sunumların yanında dans ve müzik icraları yer almaktadır.

Derneğin eğitim faaliyetleri arasında üfleme çalgı çalanlar için dudak sağlığı, dansçılar için hiper mobilité gibi kısa süreli ve müzik ve tıp üzerine 6 haftalık çevrimiçi dersler gibi uzun süreli eğitimler bulunmaktadır. Bu eğitimler pratisyen hekimler ve iş yeri hekimleri için akredite edilmiştir (“nieuws”, 2021).

Web sitesinde sahne sanatları tıbbi alanında uzmanlaşmış hekimlere ait bir veri tabanı sunan dernek (“home”, t.y.), farklı dernekler tarafında gerçekleştirilen eğitimlerin duyurularını da yaparak ağ yapılanmasını aktif tutmaktadır. Derneğin Facebook hesabı incelendiğinde ise 2023 senesinden sonra faaliyetlerinin neredeyse sonlandığı görülmektedir (“NVMDG”, 2019).

### ***Australian Society for Performing Arts Healthcare (ASPAH) Avustralya Sahne Sanatları Sağlığı Derneği***

2006 yılında kurulan ASPAH’ın amacı, sahne sanatçılarının sağlığı ve iyilik halinin, sanat icraları kadar önemli görüldüğü bir kültür yaratmaktır. Sahne sanatçıları için erişilebilir, kaliteli ve bütüncül sağlık hizmeti sağlamak; sağlık çalışanları, öğretmenler, icracılar ve öğrenciler için iyilik halini geliştirmeye yönelik eğitim vermek; disiplinlerarası araştırmalar yapmak; sahne sanatçıları için yaşam boyu önleyici sağlık ve güvenlik kültürü oluşturmak; sağlık profesyonelleri, eğitimciler ve sahne sanatçıları arasında iletişim sağlamak derneğin misyon bildirgesi içerisinde yer almaktadır (“mission and values”, t.y.).

Dernek 2007 yılından beri yıllık Avustralya Sahne Sanatları Sağlık Derneği Konferansı’nı düzenlemektedir. Konferans kapsamında akademik sunumların yanında, atölyeler, hareket oturumları ve ağ kurma toplantıları yapılmaktadır. Dernek ayrıca 2010 yılında PAMA’nın yayın organı olan MPPA Dergisi’ne de sponsor olarak dergiyi resmi yayın organı olarak benimsemiştir (“Medical Problems of Performing Artists” t.y.).

Derneğin gerçekleştirdiği günlük çevrimiçi eğitimler, Başarı İçin Güvenli Egzersiz Yükleri Üzerine Değerlendirmeler, İcra Ortamında Psikolojik Dayanıklılık Geliştirme, Sahne Sanatçıları İçin İcra ve İyilik Hali, Klinik ve Sınıf Ortamı İçin Biyomekanik Video Analizi gibi sahne sanatçılarının psikolojik ve fizyolojik iyi oluşu odaklıdır.

ASPAH, profesyonel sanatçılar ve öğrencilerin karşılaştığı sağlık sorunlarına dair uzman görüşleri sunmak üzere yazılı ve görsel kaynaklar hazırlamaktadır. Akut Yaralanma Bakım Rehberi, İcracılar İçin Kuvvet ve Nöromüsküler Kontrol Rehberi, Aşırı Kullanım ve Kronik Yaralanma, Sahne Sanatçıları için Psikolojik İyilik Hali, Yüksek İcra için Uyku Rehberi, Ağrıyı Anlamak, Sahne Sanatlarında Güvende Hissetmek, Sağlık Sigortası Çeşitleri gibi başlıklarda hazırlanan rehberler ve posterler fizyolojik, psikolojik ve sosyo-ekonomik farkındalık yaratma amaçlıdır. Görsel kaynaklar arasında sağlık çalışanları ile yapılmış röportajların, konferans ve eğitimlerin kayıtları bulunmaktadır.

Dernek ayrıca; Paulette Mifsud Burs Programı kapsamında projeleri fonlamakta; Kariyer Gelişim Ödülleri adı altında ise konferansta bildiri sunan Avustralyalı öğrencilerin seyahat masraflarını karşılamaktadır (“grant program” t.y.).

ASPAH web sitesinde ise dernek tanıtımı, konferans çağrısı ve kayıt işlemleri, eğitim etkinlikleriyle ilgili haberler ve burs bilgileri bulunmaktadır. Derneğin Facebook, Instagram ve X platformlarında hesapları vardır.

### ***Österreichische Gesellschaft für Darstellende Kunst, Gesundheit & Musikpsychologie (ÖGfMM)* Avusturya Sahne Sanatları Derneği, Sağlık ve Müzik Psikolojisi**

ÖGfMM, 2009 yılında, Almanya merkezli DGfMM üyesi Avusturyalı akademisyenler tarafından kurulmuştur. Dernek, Viyana Müzik ve Sahne Sanatları Üniversitesi bünyesindeki Müzik ve Hareket Pedagojisi / Ritim ve Müzik Fizyolojisi Enstitüsü’nde faaliyet göstermektedir. ÖGfMM’nin amacı, müzisyenlerin sağlığını desteklemek için müzik, tıp, fizyoloji ve psikoloji alanlarında araştırma, eğitim ve uygulamaları teşvik etmektir. Bu kapsamda, müzisyenlerin karşılaştığı fiziksel ve psikolojik sorunlara yönelik önleyici, tanılayıcı ve terapötik yaklaşımlar geliştirmeyi hedeflemektedir (“willkommen”, t.y.).

ÖGfMM, müzisyenlerde hastalıkların tanısı, tedavisi ve rehabilitasyonuna hizmet eden tüm faaliyetlerin koordinasyonu ve başlatılmasına yönelik olan “Müzik Tıbbı”; sahne korkusu, performans kaygısı, tıkanıklıklar gibi konularda destek veren “Müzik Psikolojisi ve Koçluk”;

gerginlik, ağrı ve hareket kısıtlılığı ile savaşmak üzere kaynaklar ve atölyeler hazırlayan “Müzik Fizyolojisi”; sempozyumların koordinasyonu, araştırma bursları ve lisansüstü destekleri düzenleyen “Bilim ve Araştırma”; sesle ilgili zorlukların önlenmesi, teşhisi ve tedavisi ile sürdürülebilir ses sağlığının teşvik edilmesini hedefleyen “Şarkıcı Sağlığı”; müziğin yaşamın çeşitli alanlarında kullanımı ve müziğin terapötik etkileri konusunda çalışan profesyonel gruplarla bağlantı kurmak amacını taşıyan “Müzik Terapisi”; ve işitmeye ilişkin faaliyetleri koordine etmeyi amaçlayan “İşitme Sağlığı” olarak altı çalışma grubunu bünyesinde barındırmaktadır (“arbeitsgruppen”, t.y.).

ÖGfMM, düzenli olarak sempozyumlar ve atölye çalışmaları düzenlemektedir. İlki 2010 yılında düzenlenen sempozyum; müzisyen sağlığı, müzik fizyolojisi ve müzik psikolojisi alanlarında çalışan profesyonelleri bir araya getirerek, disiplinlerarası bir platform oluşturmayı amaçlamıştır. Etkinlik, müzisyenlerin karşılaştığı fiziksel ve psikolojik zorluklara yönelik bilimsel yaklaşımların paylaşılmasına ve bu alandaki farkındalığın artırılmasına katkı sağlamıştır (“2010-jahrestagung”, 2010).

Dernek orkestralar, profesyoneller ve müzik okulları, konservatuvarlar, üniversiteler vb. gibi kurumlarla iş birliğinde çalışmaktadır. Bu çalışmalardan biri Orkestra Derneği ve Hamburg Gençlik Orkestrası ile ortaklaşa yürütülen The Future of Youth Orchestra (TFOYO.EU) Gençlik Orkestrası’nın Geleceği Projesi başlıklı araştırma projesidir. Kısmen Avrupa Birliği tarafından desteklenen bu girişimde 10 günlük bir müzik kampı gerçekleştirilmiştir. Kamp boyunca ölçekler aracılığıyla nitel ve nicel veriler toplanarak sürecin sonunda topluluk sağlık raporu hazırlanmıştır. Proje kapsamında işitme sağlığı, stres, fizyoloji ve sanal egzersiz, kas aktivitesi ve çalgısal araştırma, müzisyen sağlığı ve korunması başlıklarında araştırmalar yapılmış, ayrıca bu konularda YouTube videoları ve web kaynakları hazırlanmıştır (Peschka vd. 2024). Dernek ayrıca alana yönelik projelere sponsorluk sağlamaktadır (“forschungsfoerderung”, t.y.).

Derneğin web sitesinde amaçlar ve tarihçenin yanında, konferans bilgileri, çalışma grupları sekmeleri, eğitim haberleri ve video kayıtlarının bulunduğu sekmeler yer almaktadır. Derneğin tanıtım ve duyuru amaçlı kullandığı bir Facebook hesabı bulunmaktadır.

***Sports Medicine Association Singapore (SMAS)/ Performing Arts Medicine Special Interest Group (PAM SIG) Singapur Spor Tıbbi Derneği / Sahne Sanatları Tıbbi Alt Çalışma Grubu***  
SMAS, Singapur’da spor tıbbi ve spor bilimleri profesyonellerini temsil eden bir dernektir. 2011 yılında kurulan dernek, doktorlar, fizyoterapistler, spor bilimciler ve psikologlar gibi sağlık

profesyonellerini bir araya getirerek, multidisipliner bir yaklaşımı benimsemektedir. 2021 yılında ise Dr. Mandy Zhang liderliğinde Sahne Sanatları Tıbbı Alt Çalışma Grubu kurulmuştur. PAMSIG grubu, dansçılar ve müzisyenler gibi sahne sanatlarıyla uğraşan sanatçıların sağlık ihtiyaçlarını ele almayı; bu sanatçıların karşılaştığı sağlık sorunlarını anlamak, önlemek ve tedavi etmek için bilimsel ve güvenli eğitim yöntemlerini teşvik etmeyi amaçlamaktadır (“Introduction to Performing Arts Medicine”, 2021).

Grup, “Sahne Sanatları Tıbbına Giriş” başlığıyla müzisyenlere ve dansçılara özel eğitim dizilerinin ardından 2021 yılında, sahne sanatçılarını etkileyen hastalık modelleri ile önleme ve tedavi yöntemleri üzerine “Yeni Oluşan Alanlar: Sahne Sanatları ve E-spor Tıbbı” başlıklı sempozyumu düzenlemiştir (“annual symposium”, 2021). Çalışma grubu, Dansçı ve Müzisyenlerin Kas-İskelet Sistemi Sakatlanmalarının Tedavisi, Hareket Psikoterapisi gibi çevrimiçi eğitimlerle etkinliklerine devam etmekle birlikte, üyelerin çalışmalarını IADM ve PAMA gibi uluslararası derneklerin etkinlik ve konferanslarında yer alarak sürdürdüğü görülmektedir (“upcoming events”, t.y.).

SMEAS web sitesinin içerisinde bir alt sekme olarak yer alan dernek web sayfası ele alındığında tarihçe ve amaçlar hakkında bilgiler, etkinlik haberleri, sağlık çalışanları iletişim linklerinin bulunduğu ve derneğe ait bir Facebook sayfasının olduğu görülmektedir (“networking”, 2025).

***International Society for Music Education (ISME) Musicians’ Health and Wellness Special Interest Group - MHW SIG Uluslararası Müzik Derneği - Müzisyen Sağlığı ve İyi Hali Çalışma Grubu***

MHWG SIG, Uluslararası Müzik Konseyi ve UNESCO’ya bağlı olan ISME çatısı altında 2012 yılında kurulmuştur. Çalışma grubu müzisyenlerin gelişebileceği kültürel alanlar oluşturmak misyonuyla destekçilerin iş birliği yapabilecekleri ve ilham alabilecekleri alanlar oluşturmayı amaçlamaktadır. MHWG SIG’in hedef kitlesi icracılar, eğitimciler, öğrenciler, besteciler, orkestra şefleri, müzik terapistleri, müzik teknolojisi uzmanlarını kapsamaktadır (“about”, t.y.).

Derneğin etkinlikleri kapsamında müzisyen sağlığı konusunda farkındalık yaratmak üzere eğitimler, atölyeler ve bölgesel/küresel toplantılar bulunmaktadır. 2020 yılında düzenlenen Müzisyen Sağlığı ve İyi Hali Çevrimiçi Semineri bu etkinliklerden biridir. Seminer kapsamında 13 adet sunum yapılmış ve kayıtları YouTube platformunda yayımlanmıştır (“musician’s health and wellness online seminar”, 2021).

MHWG SIG ayrıca, ISME tarafından düzenlenen dünya konferanslarında Müzisyen Sağlığı ve İyilik Hali oturum dizisini gerçekleştirmekte ve MHWG'yi diğer ISME Komisyonlarının faaliyetlerinde temsil etmektedir. Örneğin, ISME Cafe Online etkinliğinde Farklılıklarımızı Kutlamak ve Ortak İlgilerimizi Paylaşmak: ISME Grupları İçerisinde Müzik, Sağlık ve İyilik Hali Arasındaki İlişkileri Keşfetmek başlıklı panelde MHWG SIG üyeleri önderliğinde konu ile ilgili bir tartışma gerçekleştirilmiştir ("activity", t.y.).

MHWG SIG tarihçesi, misyonu, vizyonu ve üyelik bilgilerini içeren bilgiler, ISME web sitesinde yer almaktadır ("musician's health and wellness", t.y.). Ayrıca, MHWG SIG'in ISME Musicians' Health and Wellness SIG başlıklı bir Facebook grubu bulunmaktadır.

### ***South African Performing Arts Health Association (SAPAHA) Güney Afrika Sahne Sanatları Sağlığı Derneği***

SAPAHA, Stellenbosch Üniversitesi'nde müzisyen sağlığı ve performans bilimi alanlarında uzmanlaşmış bir akademisyen olan Dr. Bridget Rennie-Salonen tarafından Güney Afrika'da sahne sanatlarıyla uğraşan sanatçıların sağlık ve iyi oluşlarını desteklemek amacıyla kurulmuş bir dernektir.

Dernek; sağlık profesyonelleri, eğitimciler ve sahne sanatları alanındaki herkes arasında çok disiplinli söylemi oluşturmak; kaliteli sağlık hizmeti kaynaklarına erişimi sağlamak; eğitimler vermek; yaşam boyu önleyici sağlık hizmeti ve güvenlik uygulamaları kültürünü desteklemek; sektörde sağlık, refah ve kariyer sürdürülebilirliği için savunuculuk yapmak amacıyla işbirliğine dayalı bir ağ oluşturmayı misyon edinmiştir ("Sapaha's vision", t.y.).

SAPAHA, genç profesyonellerin gelişimini desteklemek amacıyla genç sağlık profesyonelleri ve araştırmacıların bilgi ve deneyimlerini paylaşmaları için bir platform sağlayan Genç Profesyoneller Çalışma Grubu'nu oluşturmuştur ("meet the speakers", 2024).

SAPAHA ayrıca, uluslararası PAMA, BAPAM, ISME, UCL ve ABME gibi sahne sanatları tıbbi çevresiyle işbirliğindedir. Örneğin, 2023 yılında düzenlenen PAMathon etkinliğine, Dr. Bridget Rennie-Salonen, SAPAHA'yı temsilen katılmış ve derneğin faaliyetlerini tanıtmıştır. Genç Profesyoneller Çalışma Grubu ise, PAMA Londra 2024 Sempozyumu'nda değerlendirme oturumunda bir sunum gerçekleştirmiştir ("meet the speakers", 2024). Derneğin web sitesinde misyon, vizyon ve kısa tanıtım bilgisi bulunmaktadır. Derneğin tanınırlık için daha çok Facebook hesabını kullandığı görülmektedir ("SAPerformingArtsHealth", 2022).

## BULGULAR VE YORUM

| Derneğin Adı      | Kuruluş Yılı | Kuruluş Yeri | Uluslararası / Ulusal | Klinik Hizmeti | Sertifikasyon Eğitimi | Sempozyum / Kongre | Dergi | Burs / Ödül | Sosyal Medya Hesapları                 |
|-------------------|--------------|--------------|-----------------------|----------------|-----------------------|--------------------|-------|-------------|----------------------------------------|
| BAPAM             | 1984         | İngiltere    | Ulusal                | Var            | Yok                   | Yok                | Yok   | Var         | Facebook<br>Instagram<br>X<br>LinkedIn |
| PAMA              | 1989         | ABD          | Uluslararası          | Yok            | Var                   | Var                | Var   | Var         | Facebook<br>Instagram<br>X<br>LinkedIn |
| DGfMM             | 1994         | Almanya      | Ulusal                | Yok            | Yok                   | Var                | Var   | Var         | Facebook                               |
| MEDECINE DES ARTS | 1997         | Fransa       | Ulusal                | Var            | Var                   | Var                | Var   | Yok         | Facebook                               |
| SMM               | 1998         | İsveç        | Ulusal                | Var            | Yok                   | Var                | Yok   | Yok         | Facebook                               |
| SMULY             | 2000         | Finlandiya   | Ulusal                | Var            | Var                   | Var                | Yok   | Var         | Facebook                               |
| NVDMG             | 2005         | Hollanda     | Ulusal                | Yok            | Yok                   | Var                | Var   | Yok         | Facebook                               |
| ASPAH             | 2006         | Avustralya   | Ulusal                | Yok            | Yok                   | Var                | Var   | Var         | Facebook<br>Instagram<br>X             |
| ÖGfMM             | 2009         | Avusturya    | Ulusal                | Yok            | Yok                   | Var                |       | Var         | Facebook                               |
| PAM SIG           | 2021         | Singapur     | Ulusal                | Yok            | Yok                   | Var                | Yok   | Yok         | Facebook                               |
| MHWG SIG          | 2012         | ABD          | Uluslararası          | Yok            | Yok                   | Var                | Yok   | Yok         | Facebook                               |
| SAPAH A           | 2022         | Güney Afrika | Ulusal                | Yok            | Yok                   | Yok                | Yok   | Yok         | Facebook<br>Instagram                  |

Tablo 1. Müzisyen Sağlığı Alanında Faaliyet Gösteren Sahne Sanatları Tıbbi Dernekleri.

Yukarıdaki tablodan anlaşılabacağı üzere, makale kapsamında ele alınan sahne sanatları tıbbi derneklerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde 12 dernekten 7'sinin Avrupa'da, 2'sinin Amerika'da, 1'er tanesinin ise Afrika, Asya ve Avustralya'da faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Amerika'da bulunan iki uluslararası dernek haricinde diğerleri ulusal niteliktedir ancak; hemen hemen tüm ulusal nitelikteki derneklerin Amerika merkezli bir uluslararası kuruluş olan PAMA ile sıkı ilişkiler içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. Ulusal derneklerin yetkilileri ve üyeleri kendi faaliyetlerinin yanı sıra PAMA'nın düzenlediği eğitimlere ve dünya konferanslarına katılım göstermekte ve duyurularını paylaşmaktadırlar. Ayrıca farklı dernek üyelerinin PAMA haricinde diğer derneklerin etkinliklerini takip ettikleri ve destekledikleri görülmektedir. Bu durum sahne sanatları tıbbi alanının ortaya çıkışı ve isimlendirilmesinden bu yana alana ait geniş bir çevrenin oluştuğu ve bu çevrenin ağ yapılanmasının ne denli aktif olduğunun bir göstergesi niteliğindedir.

Derneklerin ağ yapılanmasına gösterdikleri önem sosyal medya platformlarını aktif olarak kullanmalarından da anlaşılmaktadır. Tespit edilen dört farklı platformdan en fazla Facebook hesabının aktif olduğu görülmektedir. Söz konusu hesaplar genel olarak konferans, etkinlik ve eğitimlere ilişkin duyurular ve görsel içerikler yoluyla derneklerin ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığının artırılması; üye ve bağışçı deneyimlerinin paylaşılması aracılığıyla bağış toplama faaliyetlerinin yürütülmesi; akademik yayınların tanıtılmasının yanı sıra, burs çağrıları, alana yönelik iş ilanları, lisansüstü eğitim programı duyuruları yoluyla ağ yapılanmasına aktif olarak destek sağlamaktadır.

Derneklerin faaliyetleri genel olarak yorumlandığında, 12 dernekten 4'ünün müzisyen sağlığı alanında klinik hizmeti verdiği; 3'ünün müzisyen sağlığı tıbbi alanında sertifikasyon hizmeti sunduğu; 10 adet kuruluşun alana yönelik sempozyum veya kongreler düzenlediği; 6 derneğin alan mensuplarına yönelik olarak burs ve ödül gibi çeşitli destekler sundukları; 5 derneğin ise alan ile ilgili bir süreli yayına ev sahipliği yaptığı görülmektedir.

12 derneğin tümü, müzisyen sağlığı bağlamında gerek çevrimiçi gerekse yüz yüze pek çok eğitim ve atölye çalışması gerçekleştirmektedir ya da gerçekleştirilen etkinliklere üyeleri ile katılım göstermektedir. Müzisyenleri somatik bir yaklaşımla destekleyerek beden farkındalığı üzerine odaklanan atölye çalışmaları; ses sağlığı, işitme sağlığı, kas ve iskelet sistemi sağlığı gibi alanlardaki çalışmalar; psikolojik öz bakım, performans kaygısı, beslenme; hukuki destek ve ağ kurma gibi çok farklı odakları olan söz konusu etkinlikler; derneklerin müzisyen sağlığı üzerinde

fizyolojik, psikolojik ve sosyo-ekonomik alanlarda bütüncül bir bakış açısıyla farkındalık yaratmayı hedeflediğini göstermektedir. Bu anlamda, alandaki aktif derneklerin çalışmalarının, makalenin başlangıcında sözü edilen Lederman’ın müzisyen sağlığı alanının ihtiyaçları olarak sıraladığı “alan ilgililerine yönelik toplantıların sürdürülmesini sağlamak, alanda eğitim ve araştırma programlarını desteklemek, klinik merkezler arasında iletişim ve koordinasyonu sağlamak, sahne sanatları organizasyonları, sanat okulları ve sağlık kurumları arasında diyalog ve iş birliğini teşvik etmek” hedefleri ile örtüştüğünü rahatlıkla söylemek mümkündür.

## **SONUÇ VE ÖNERİLER**

Müzisyen sağlığı, sahne sanatları tıbbının en temel odak noktalarından birini oluşturmaktadır. Müzik icrası sırasında tekrar eden hareketler, uzun süreli ve yoğun pratik gereksinimi, ergonomik zorluklar, performans anksiyetesi ve işitme kaybı gibi riskler, müzisyenlerin karşılaştığı başlıca tıbbi sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunlar, yalnızca bireysel sağlığı tehdit etmekle kalmamakta, aynı zamanda sanat üretiminin sürdürülebilirliğini de doğrudan etkilemektedir.

Bu doğrultuda, uluslararası düzeyde faaliyet gösteren sahne sanatları tıbbi dernekleri hem müzisyenlerin hem de genel olarak sahne sanatçıların sağlığını korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan önemli yapılardır. Derneklerin vizyonları arasında disiplinlerarası iş birliğiyle bilimsel bilgi üretimi, sahne sanatçılarına özgü sağlık sorunlarının tanımlanması ve çözümlenmesi, farkındalık artırma çalışmaları ve sanatçıların mesleki sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak yer almaktadır. Örgütlerin sunduğu hizmetler arasında özel klinikler aracılığıyla sunulan tedavi olanakları, çok merkezli araştırmalar ve sempozyumlarla desteklenen akademik yayıncılık faaliyetleri ve politika geliştirici düzeyde yürütülen savunuculuk çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Türkiye’de sahne sanatları tıbbi henüz sistematik ve kurumsal bir yapı kazanmış olmasa da bu alanda artan ilgi ve disiplinlerarası yaklaşım sayesinde tamamlanan lisansüstü tezler, yapılan klinik çalışmalar, akademik yayınlar ve gerçekleştirilen konferanslar ile gelecek açısından umut verici bir potansiyel söz konusudur<sup>4</sup>. Tıp, fizyoterapi, psikoloji ve müzik eğitimi gibi farklı disiplinlerin bir araya gelerek oluşturacağı yapılar, Türkiye’de bu alanda hem klinik hem de akademik düzeyde gelişimin önünü açacaktır. Ayrıca, uluslararası örneklerden ilhamla kurulabilecek ulusal dernekler

<sup>4</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Denizoğlu, 2020; Ercan, 2010: 58; Nalçakan, 2003; “şan terapisi”, t.y., “voiceistanbul”, t.y.

ve merkezler aracılığıyla hem sanatçıların sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaşması hem de akademik bilgi üretiminin teşvik edilmesi mümkün olacaktır.

Sonuç olarak, müzisyen sağlığına yönelik kapsamlı bir bakış açısı geliştirmek, yalnızca bireysel iyilik hali açısından değil; aynı zamanda kültürel üretimin kalıcı ve sürdürülebilir olabilmesi adına da büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, sahne sanatları tıbbi alanındaki ulusal ve uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi, sanatın ve sanatçının korunmasına yönelik kalıcı adımların temelini oluşturacaktır.

## KAYNAKLAR

- Altenmüller E., Jabusch, H. C. (2010). Focal dystonia in musicians: phenomenology, pathophysiology, triggering factors, and treatment. *Med Probl Perform Art*, 25, 3-9.
- Brandfonbrener, A. G. (2000). History of performing arts medicine. *Medical Problems of Performing Artists*, 15(1), 2-5.
- Brandfonbrener, A. G. (2006). Special issues in the medical assessment of musicians. *Phys Med Rehabil Clin*, 17(4), 53-747.
- Denizoğlu, İ. (2013). Şan Terapisi. *Türkiye Klinikleri J E.N.T.-Special Topics*. 6(2), 53-70.
- Denizoğlu, İ. (2020). *Klinik Vokoloji*. İzmir.
- Dommerholt J. (2009). Performing arts medicine—instrumentalist musicians part I—general considerations. *J Bodyw Mov Ther.*, 13, 119-311.
- Dommerholt, J., Norris, R.N. (1997). Physical therapy management of the instrumental musician. Physical therapy for the performing artist, part II; Music and dance. S.P. Gallagher (Ed.), *Orthop. Phys. Ther. Clinics N. Am.* İçinde (185-206 ss.) Philadelphia: W.B. Saunders Company.
- Ercan, S. Z. (2010). Prevention of Pianistic Injuries: Performance Arts Medicine, Psychological Knowledge, Supportive Techniques and Personal Attitude. A Survey with Turkish Pianists (Unpublished Ph.D. Thesis). Istanbul Technical University Social Sciences Institute, Istanbul.
- Ercan, S. Z. (2020). Sahne Sanatları Tıbbı ve Piyano Eğitime Entegre Edilebilecek Destekleyici Teknikler. *TURAN : Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 12(47), 363-368.
- Fishbein, M., Middlestadt, S., Ottati, V., Straus, S. ve Ellis, A. (1998). Medical problems among ICSOM musicians: overview of a national survey. *Medical Problems of Performing Artists*, 3(1), 1-8.
- Graffman, G. (1986). Doctor, can you lend an ear?. *Med Prob Perf Art*, 1, 3-4.

- Harman, S. (1991) "The Evolution of Performing Arts Medicine as Seen through the Literature". *Textbook of Performing Arts Medicine*, 1-25.
- Hinkamp, D., Morton, J., Krasnow, H. D., Wilmerding, M. V., Dawson, W. J., Stewart, M. G., Sims, H. S., Reed, J. P., Duvall, K., McCann, M. (2017). Occupational Health and the Performing Arts: An Introduction. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 59(9), 843-858.
- Hochberg, F. H, Leffert, R.D, Heller, M. D. ve Merriman L.(1983). Hand difficulties among musicians. *JAMA*. 249, 72-1869.
- Klemm, E. (2011) Grussworte. 10. *Symposium der Deutschen Gesellschaft für Musikphysiologie und Musikmedizin Musikphysiologie als Hilfestellung für die musikalische Praxis*, 4.
- Manchester, R. (2007). Globalization of Performing Arts Medicine. *Medical Problems of Performing Artists*, 22(4), 133-134.
- Nalçakan, M. (2003). Gösteri Sanatları Hekimliği: Bir Yapılanma Projesi Önerisi. *Spor Hekimliği Dergisi*, 38, 137-143.
- Ostwald, P.F, Avery, M. (1991). Psychiatric problems of performing artists. R.T. Sataloff, A.G. Brandfonbrener, R.J. Lederman (Ed.), *Textbook of Performing Arts Medicine* içinde (319-335 ss.). New York: Raven Press.
- Ostwald, P.F, Baron, B. C., Byl, N. M ve Wilson, F.R. (1994). Performing arts medicine. *West J Med*, 160, 48-52.
- Rennie-Salonen, B. (2020). "Musicians' occupational health in South Africa: Promoting awareness and understanding in music teaching". *The South African Music Teacher*, 154, 55-60.
- Rietveld, B. (2011) Genees & Kunst 10: Tenth Symposium on Medical Problems of Dancers & Musicians. *Medical Problems of Performing Artists*, 26(1), 56-61.
- Rietveld, B., Winterkorn-Pierrot, C. (2007). Genees & Kunst 4. Medical Problems of Performing Artists, 22(3), 120-126.
- Robson, B.E, Gillies, E. (1987) Post-performance depression in arts students. *Med Probl Performing Art*, 2, 137-141.
- Roehmann, F. L. ve Wilson, F. R. (Ed.). (1988). The biology of music making: proceedings of the 1984 Denver conference. St. Louis: MMB Music; 1988.
- Salonen, B.L. (2018). *Tertiary music students' experiences of an occupational health course incorporating the Body Mapping approach*. Unpublished Doctoral Dissertation, Free State University, South Africa.

Sataloff, R. (2000). Arts medicine: an overview. *American Music Teacher*, October/November, 33-38.

Sataloff, R.T, Brandfonbrener, A.G. ve Lederman, R.J. (Ed.) (1991). *Textbook of Performing Arts Medicine*. New York. Raven Press.

Woldendorp, K. H. (2019) “Pijnklachten en dysfunctie in het houding en bewegingsapparaat bij musici” *Nederlandstalig Tijdschrift Pijnbestrijding*, 38 (77).

Uçman Karaçalı, P. (2018) *Ses Eğitimi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Zaza, C. (1998). Playing-related musculoskeletal disorders in musicians: a systematic review of incidence and prevalence. *Canadian Medical Association Journal*, 158(8), 1019-1025.

### **Web Kaynakları**

2010-jahrestagung (2010) (Erişim adresi: <https://oegfmm.at/tagungen/2010-jahrestagung>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).

43rd annual pama symposium (t.y.). (Erişim adresi: <https://artsmed.org/events/43rd-annual-pama-international-symposium/>), (Erişim tarihi: 17.05.2025).

About (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.isme.org/our-work/special-interest-groups/musicians-health-and-wellness>), (Erişim tarihi: 23.05.2025).

About the journal club (t.y.). (Erişim adresi: <https://artsmed.org/events/mppa-journal-club/>), (Erişim tarihi: 30.06.2025).

About-us (t.y.). (Erişim adresi: <https://artsmed.org/about-us/>, 15.05.2025).

Activity (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.isme.org/our-work/special-interest-groups/musicians-health-and-wellness>), (Erişim tarihi: 23.05.2025).

Aluejaostot (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/yhdistys/aluejaostot/turku/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).

Ambassador Program (t.y.). (Erişim adresi: <https://pama.memberclicks.net/young-professionals>), (Erişim tarihi: 17.05.2025).

Annual Symposium (2021). (Erişim adresi: <https://www.sportsmedicine.org.sg/performing-arts-medicine-speakers/>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).

Arbeitsgruppen (t.y.). (Erişim adresi: <https://oegfmm.at/arbeitsgruppen>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).

Beratung (t.y.). (Erişim adresi: <https://swissmedmusica.ch/en/beratung/>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).

Boutique (t.y.). (Erişim adresi: <https://medecine-des-arts.com/fr/boutique/home.php>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).

Erityispätevydyet (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/yhdistys/erityispatevydyet/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).

Essentials of performing arts medicine (t.y.). (Erişim adresi: [https://artsmed.org/events/essentials\\_of\\_performing\\_arts\\_medicine/](https://artsmed.org/events/essentials_of_performing_arts_medicine/)), (Erişim tarihi: 17.05.2025).

Find a Specialist (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.bapam.org.uk/bapam-directory-and-finding-a-health-care-practitioner-guidelines/>), (Erişim tarihi: 15.05.2025).

Formation Médecine des arts-musique (t.y.). (Erişim adresi: <https://medecine-des-arts.com/fr/article/formation-medecine-des-arts-musique-se-renseigner-et-s-inscrire.php>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).

Forschungsfoerderung (t.y.) (Erişim adresi: <https://oegfmm.at/forschungsfoerderung>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).

Forums (t.y.). (Erişim adresi: <https://medecine-des-arts.com/fr/forums.php>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).

Geschichte (t.y.). (Erişim adresi: <https://swissmedmusica.ch/geschichte-der-smm/>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).

Gesundheitstag (t.y.) (Erişim adresi: <https://swissmedmusica.ch/en/gesundheitstag/>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).

Grant Program (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.aspah.org.au/grants/#Grant-Program>), (Erişim tarihi: 18.05.2025).

Health Resources (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.bapam.org.uk/health-resources/>), (Erişim tarihi: 15.05.2025).

Helsinki (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/yhdistys/muusikkopoliklinikat/helsinki/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).

Hinweise für Autorinnen und Autoren (2024). (Erişim adresi: <https://dgfmm.org/zeitschriften-abstracts/zeitschriften-2023>), (Erişim tarihi: 18.06.2025).

History (2015). (Erişim adresi: <https://www.immm.hmtm-hannover.de/en/institute/history/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).

Home (t.y.). (Erişim adresi: <https://medecine-des-arts.com/fr/articles/home.php>), Erişim tarihi: 20.06.2025).

Home (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.nvdmg.org/home>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).

- Introduction to Performing Arts Medicine (2021). (Erişim adresi: <https://www.sportsmedicine.org.sg/introduction-to-performing-arts-medicine-dance/>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Konsultaatiopalvelut (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/yhdistys/konsultaatiopalvelut/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).
- Links (t.y.). (Erişim adresi: <https://swissmedmusica.ch/en/links/>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).
- Medical Problems of Performing Artists (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.sciandmed.com/mppa>), (Erişim tarihi: 18.05.2025).
- Meet the speakers (2024). (Erişim adresi: <https://www.facebook.com/share/p/1G2RPbAbbr/>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Mission and values (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.aspah.org.au/about/#Mission-and-Values>), (Erişim tarihi: 18.05.2025).
- Musician's health and wellness (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.isme.org/our-work/special-interest-groups/musicians-health-and-wellness>), (Erişim tarihi: 23.05.2025).
- Musician's health and wellness online seminar (2021). (Erişim adresi: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLo9fAQF9pvodoWJBrQ0eHHDx9KsaLak9o>), (Erişim tarihi: 23.05.2025).
- Musiikkilääketieteen palkinto (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/yhdistys/musiikkilaaeketieteen-palkinto/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).
- Muusikon-hyvinvointi (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/muusikon-hyvinvointi/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).
- Networking (2025). (Erişim adresi: <https://www.facebook.com/people/Performing-Arts-Medicine-SG/100065752020454/#>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Nieuws (2021). (Erişim adresi: <https://www.nvdmg.org/vereniging/nieuws/page/2>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).
- NVMDG (2019). (Erişim adresi: <https://www.facebook.com/share/1EsuBAiLgb/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).
- Objectifs (t.y.). (Erişim adresi: <https://medecine-des-arts.com/fr/article/presentation-de-l-association-europeenne-medecine-des-arts.php>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Our mission (t.y.) (Erişim adresi: <https://www.bapam.org.uk/mission/>), (Erişim tarihi: 23.05.2025).
- Over ons. (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.nvdmg.org/vereniging/over-ons>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).

- Peschka, M., Smale, M., Roos, M., Königseder, L., Reuter, C., Djupedal, B..... Bertsch, M. (2024). Fine-tuning the future: addressing physiological and psychological needs in young orchestral musicians. Project Report, (Erişim adresi: [https://www.researchgate.net/publication/379899091\\_FineTuning\\_the\\_Future\\_Addressing\\_Physiological\\_and\\_Psychological\\_Needs\\_in\\_Young\\_Orchestral\\_Musicians](https://www.researchgate.net/publication/379899091_FineTuning_the_Future_Addressing_Physiological_and_Psychological_Needs_in_Young_Orchestral_Musicians)), (Erişim tarihi: 10.05.2025).
- Projektfoerderung (t.y.). (Erişim adresi: <https://dgfmm.org/wissenschaftsfoerderung/>), (Erişim tarihi: 18.06.2025).
- Sapaha's vision (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.sapaha.org.za/>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- SAPerformingArtsHealth (2022). (Erişim adresi: <https://www.facebook.com/SAPerformingArtsHealth/>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Semainesantedesartistes (t.y.). (Erişim adresi: <https://semainesantedesartistes.com/programme/>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Supporting Performing Arts (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.bapam.org.uk/research/>), (Erişim tarihi: 15.05.20025).
- Swissmedmusica (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.facebook.com/p/Swissmedmusica-100085483623177/>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).
- Symposium (t.y.). (Erişim adresi: <https://dgfmm.org/veranstaltungen/symposium-2025/>), (Erişim tarihi: 18.06.2025).
- Şan Terapisi (t.y.). (Erişim adresi: <https://vokolojimerkezi.tr/san-terapisi/>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Tampere (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/yhdistys/aluejaostot/tampereen-aluejaosto-smuly-tampere/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).
- The pamathon (t.y.). (Erişim adresi: <https://artsmed.org/events/the-pamathon/>), (Erişim tarihi: 17.05.2025).
- Tietoa meistä (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.smuly.fi/yhdistys/>), (Erişim tarihi: 20.05.2025).
- Unsere Idee Ist (t.y.). (Erişim adresi: <https://dgfmm.org/>), (Erişim tarihi: 18.06.2025).
- Upcoming events (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.sportsmedicine.org.sg/performing-arts-medicine/#pam-events>), (Erişim tarihi: 19.06.2025).
- Willkommen (t.y.). (Erişim adresi: <https://oegfmm.at/willkommen>), (Erişim tarihi: 21.05.2025).
- Voiceistanbul (t.y.). (Erişim adresi: <https://www.pevoc2026.com/>), (Erişim tarihi: 05.08.2025).

Young professionals (t.y.). (Erişim adresi: <https://pama.memberclicks.net/young-professionals>), (Erişim tarihi: 17.05.2025).

## EXTENDED ABSTRACT

For musicians in the performing arts—an area that offers aesthetic and emotional experiences—art is not just a form of creative expression but also a physically, mentally, and emotionally demanding profession. Due to posture-related strain from instrument use or vocal techniques, repetitive movements, and long practice and performance cycles, musicians are frequently exposed to various health problems. Musculoskeletal disorders, hearing loss, vocal issues, anxiety, performance anxiety, and depression are amongst the most common health problems. Such conditions significantly affect musicians' professional performance and threaten their long-term career sustainability.

Despite the prevalence of these issues, the topic of musician health has historically remained under-addressed within medical literature and public health policy. While a few publications from the 18<sup>th</sup> and 19<sup>th</sup> centuries touched on the subject, it wasn't until the early 1980's that meaningful progress was made. Physicians, responding to publicized health struggles of renowned musicians such as Fleisher and Graffman, began to publish case reports, which eventually led to conferences, academic publications, and the formation of dedicated performing arts medicine associations. These developments, particularly in the United States and the United Kingdom, led to the recognition of performing arts medicine as a distinct and specialized field, paving the way for more targeted and effective preventive and therapeutic solutions.

This article aims to examine musician health from the perspective of performing arts medicine. Its primary objectives are to identify the major medical problems affecting musicians, to introduce international organizations active in this field, and to provide a comparative analysis of their functional and structural characteristics. The article also explores how insights from these global examples can inform the development of performing arts medicine in Türkiye. The study seeks to answer key questions: “What are the predominant health problems in musician populations?”, “What are the missions and activity domains of organizations in this field?”, “What types of clinical, academic, and advocacy services do they provide?” and finally, “What is the current state and future potential of the field in Türkiye?”.

To address these questions, a qualitative research method document analysis—was employed. The study systematically reviewed academic literature, institutional reports, online resources, and

publications from clinical centers that specialize in performing arts medicine. Twelve associations that explicitly reference performing arts medicine or musician health in their titles were selected for analysis. These organizations were examined based on their history, vision, mission, operational goals, activity areas, member profiles, and online presence.

The findings indicate that 7 of the 12 organizations are based in Europe, 2 in the United States, and 1 each in Africa, Asia and Australia. Except for the two international associations headquartered in the U.S., the rest are primarily national organizations. Nonetheless, many maintain strong ties with the Performing Arts Medicine Association (PAMA), a major international organization based in the United States. These ties include participation in PAMA's training programs, conferences, and sharing of resources. This interconnectedness illustrates the development of a global network in the field and highlights a collaborative spirit among professionals working to support musician's health.

The importance that the associations place on network-building is also evident in their active use of social media platforms. Among the four identified platforms, Facebook appears to be the most actively used. These platforms generally serve to enhance the national and international visibility of the associations through announcements and visual content related to conferences, events, and training programs. They also support fundraising activities by sharing member and donor experiences, promote academic publications, and actively contribute to network-building through scholarship announcements, job postings related to the field, and notifications about graduate education programs.

In terms of activities, the study found that 4 of the 12 associations offer direct clinical services, and 3 provide certification programs in performing arts medicine. 10 associations organize academic events such as symposia and congresses, while 6 offer financial support through scholarships and awards. Additionally, 5 associations publish peer-reviewed journals or other periodic publications relevant to the field. All 12 organizations either host or participate in educational workshops, both online and in person. These workshops cover a wide range of topics, including body awareness, vocal and hearing health, musculoskeletal wellness, psychological self-care, performance anxiety, nutrition, legal issues, and professional networking.

The diversity and depth of these programs demonstrate a holistic approach to musician health, one that addresses not only physical but also psychological and socio-economic aspects. This approach aligns closely with the framework proposed by Richard Lederman, one of the field's early pioneers,

who emphasized the need for continued education, research, inter-institutional collaboration, and cooperation between healthcare providers and performing arts institutions.

In Türkiye, performing arts medicine is still in the early stages of development and lacks a structured institutional framework. However, there is growing interdisciplinary interest in the field. Collaboration among professionals from medicine, physiotherapy, psychology, and music education could provide the foundation for both clinical and academic growth. Inspired by international models, Türkiye has the potential to establish national associations and centers that would facilitate access to healthcare services for musicians and foster academic research. These developments could ultimately help shape national health policies targeting performing artists.

In conclusion, adopting a comprehensive and interdisciplinary perspective on musician health is essential for the well-being of individuals and the sustainability of cultural and artistic production. Strengthening both national and international cooperation in performing arts medicine will be vital for implementing long-term strategies aimed at protecting artists and promoting artistic continuity.